

Hva skjer med pengene i Drammen?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «renteeksponering» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Drammens økonomi fant. Og funnet er kanskje ikke det du tror.

Billigst

Drammen driver eldreomsorg og skole billigere enn nesten alle — 663 + 207 mill. under det staten mener kommunen trenger

66 mill.

så mye dyrere blir hvert år hvis renten stiger med ett prosentpoeng — Drammen er mest renteutsatt i området

79 %

av de ansatte i omsorgen sier det er for få sykehjemsplasser for demente — kommunens egen revisor advarer

Tenk på kommunen som en husholdning: Drammen «tjener» ca. 10,9 milliarder i året. Kommunen er flink til å holde regningene nede — det blir faktisk penger til overs de fleste år. Men: huslånet er på over en hel årsinntekt, en god del av «lønna» er bonus som svinger (utbytte fra kraftselskaper), og husholdningens egen plan sier at sparekontoen skal tappes år for år fremover. Drammens utfordring er ikke forbruket i hverdagen — det er **lånene, bonusavhengigheten og spørsmålet om hverdagen er blitt for billig**.

Grunnlaget er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner) — over 3 300 kontrollerte datapunkter. Den tekniske rapporten (rapport-drammen.pdf) viser alle kilder og utregninger. Tallene er fra 2025, nå med endelige, reviderte tall fra Statistisk sentralbyrå (publisert 15. juni 2026).

Drammen bruker nå mindre enn forventet på alt

For å sammenligne kommuner rettferdig har staten et regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning — mange barn gir mer til skole, mange eldre mer til omsorg, levekårsutfordringer mer til sosialhjelp. Drammen har en «tung» profil og får beregnet et høyt behov. Likevel bruker kommunen mindre enn dette — og i 2025 gjelder det **hvert eneste område**. Året før lå helsetjenestene så vidt over; nå har også de falt ned til akkurat det forventede nivået. Med andre ord: ingen tjeneste ligger lenger over det behovet tilsier.

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	663 mill. mindre	Enda lengre under behovet enn før — landets laveste sykehjemsdekning, les neste side
Skole	207 mill. mindre	Billigst i området — og helt på lovens grense for lærertetthet
Sosialhjelp m.m.	178 mill. mindre	Staten beregner høyt behov; Drammen bruker langt mindre
Barnehage	66 mill. mindre	Falt tydeligere under forventet siste år
Barnevern	40 mill. mindre	Under forventet — og hadde fristbrudd i 2023
Administrasjon («byråkratiet»)	7 mill. mindre	Verken dyrt eller billig — nå knapt under forventet
Helsetjenester (legevakt, fastlege m.m.)	som forventet	Lå så vidt over i fjor — nå akkurat på nivå

Myten først: «Drammen sløser» — nei. Tallene viser det motsatte, og enda tydeligere enn før: i 2025 ligger Drammen under det forventede nivået på *alt* — ingen tjeneste over. Kommunen er den billigste av sammenligningskommunene på de store tjenestene, og gikk gjennom en tøff kuttpakke i 2024 (116 mill.). Men her kommer det vanskelige: **når en kommune ligger under på absolutt alt, er spørsmålet ikke lenger «kan vi spare mer?» men «er det blitt for lite?»** Det spørsmålet blir bare sterkere i 2025 — særlig i eldreomsorgen, som nå drives enda lengre under det behovet tilsier. Det er nettopp dette kommunens egen revisor har begynt å stille — se neste side.

Så hvis tjenestene er billige — hvorfor er det da trangt? Svaret ligger ikke i tjenestene, men i **lån, renter og en sparekonto som etter planen skal tappes**. Det kommer på side 5.

Eldreomsorgen: billigst i landet — men varselampene blinker

Drammen bruker nå 663 mill. mindre på eldreomsorg enn statens behovsregnestykke tilsier — og gapet har bare blitt større (året før var det 452 mill.). Det betyr ikke at omsorgen er blitt billigere å drive; det betyr at nivået holdes nede mens behovet og landsnittet vokser. Noe av innsparingen er reell effektivitet: en sykehjemsplass koster 1,83 mill. i Drammen mot 2,4 mill. i Lier, og kommunen gjennomførte i 2022 et omstridt vedtak om å legge om to sykehjem — det sparte ca. 31 mill. i året og ble stående tross protester. Men når avstanden til behovet vokser så raskt, blir det stadig vanskeligere å kalle det en besparelse heller enn et gap.

Men billig har fått en pris. Andelen innbyggere over 80 år som har langtidsplass på sykehjem, er halvert på fire år — fra 8,1 % til 4,5 %. Landsgjennomsnittet er 7 %. Og kommunens egen revisor (ikke en kritiker utenfra — kommunens egen kontrollfunksjon) fant i 2024:

- «Risiko for at tjenestene som gis **ikke alltid er forsvarlige**» for personer med demens
- **79 % av de ansatte** mener det er for få sykehjemsplasser for demente
- Bare **9 % av pårørende** opplever at de får tilstrekkelig støtte
- Sykefraværet i hjemmetjenesten var ca. **14 %** i 2023 — målet var 9,5
- Helseområdet fikk i flere år budsjett som var **lavere enn det forrige år faktisk kostet** — altså budsjetter man visste ville sprekke

Hvorfor dette angår lommeboka di: Antall drammensere med demens vil mer enn dobles fram mot 2050 (fra ca. 1 900 til 4 400), og antall innbyggere over 80 øker med 51 % bare til 2040. Hvis dagens nivå allerede er på kanten, kan ikke kommunen spare seg gjennom eldrebølgen — den må planlegge for at omsorgen kommer til å koste *mer*, trolig flere hundre millioner mer i året innen 2030. Den analysen denne rapporten bygger på, konkluderer derfor uvanlig tydelig: **eldreomsorgen i Drammen er ikke et sted å kutte. Det er et sted å følge med.**

Skolen: billigst per elev — og på lovens grense

Drammen bruker ca. 135 000 kr per barn i skolealder — 13 % under landsgjennomsnittet. Det er effektivt. Men loven setter en grense for hvor mange elever det kan være per lærer («lærernormen»), og Drammen ligger nærmest den grensen i hele området: på 1.–4. trinn er det i snitt 14,4 elever per lærer, mot lovens tak på 15. Det betyr i praksis at **verktøyet «større klasser» er brukt opp**. Samtidig har avgangskarakterene glidd svakt nedover tre år på rad.

Skolestrukturen er fredet — og det koster. I 2024–25 vurderte kommunen å legge ned inntil seks skoler (omtalt sparepotensial: ca. 55 mill./år). Etter fakkeltog og folkemøter vedtok kommunestyret i februar 2025 at *ingen* skoler legges ned, og at ingen nye nedleggelses- prosesser skal startes i denne perioden. Det er et fullt lovlig og demokratisk valg. Men det har en prislapp som bør sies høyt: elevtallet faller med ca. 900 fram til 2035, og når færre elever deler de samme byggene og den samme ledelsen, blir hver elev automatisk dyrere for hvert år — i en skole som allerede drives billigst og ikke kan øke klassestørrelsen.

Barnehagene: vikarbyråene tar regningen

Drammens barnehager koster omtrent som landsgjennomsnittet per barn. Utfordringen er driften: sykefraværet er rundt 12 %, og for å oppfylle bemanningsnormen kjøpte de kommunale barnehagene vikarer fra byrå for **27 mill. i 2025** (ned fra ca. 35 mill. året før — det går riktig vei). Byråvikarer koster gjerne det dobbelte av egne ansatte. Lavere fravær og en egen vikarpool er blant de mest konkrete sparemulighetene kommunen har — uten at noen mister et tilbud.

Oppsummert for barnefamiliene: Det er lite å hente på å kutte mer i skole og barnehage — Drammen er alt blant de billigste, og loven setter grenser. Det som finnes, er smartere drift (fravær, vikarbruk) og det store, vonde strukturspørsmålet som er utsatt til etter valget i 2027.

Det egentlige problemet: lån, «bonuslønn» og en plan som tapper sparekontoen

100 %

kommunens lån tilsvarer en hel årsinntekt (10–11 mrd.) — godt over landssnittet, og mer av lånet enn hos andre er uten rentesikring

362 mill.

utbytte fra kraftselskapene i 2024 — nesten halvparten var ekstraordinært. Denne «bonusen» svinger med strømprisen

2,9 %

så lite blir det igjen på sparekontoen i 2029 hvis vedtatt plan følges — under faresignalgrensen på 4 %

Drammen har gode resultater på papiret — best i området de siste årene, og 2025 ser sterkt ut. Men: kommunen forklarer selv det gode 2025-resultatet med engangseffekter og kraftutbytte, ikke med varig bedre drift, og kommunens egen økonomiplan sier rett ut at kursen «ikke er bærekraftig over tid». Planen bruker av sparekontoen hvert år fremover, samtidig som ett prosentpoeng høyere rente koster 66 mill. og et dårlig kraftår kan koste 50–100 mill. i tapt utbytte. To dårlige år på rad uten sparepenger — da havner kommuner på statens «ROBEK-liste» og mister styringen over egen økonomi. Drammen skrev selv den advarselen i sitt eget budsjett.

De tre valgene

VALG	VERDI PER ÅR	HVA DET KREVER
1 · Gjennomføre det som alt er vedtatt — selge/effektivisere bygg (vedtatt mål: 70 mill., oppnådd: 17,6), fordele vedtatte rammekutt som i dag står uten adressat, smartere vikarbruk	60–120 mill.	Ingen nye vedtak — bare at noen får ansvaret og følger opp. Kuttpakken 2024 viste at Drammen kan når tiltakene har navn
2 · Strukturvalget etter 2027 — færre og større skoler når fredningen utløper	40–55 mill.	Politisk svært betent — men alternativet er dyrere skoler per elev hvert eneste år
3 · Eiendomsskatt — Drammen avskaffet den i 1995 og er i dag blant kommunene uten. Grovt anslag ved Fredrikstad-modellen	300–450 mill.	Den mest betente saken av alle. Men det er det eneste tallet som matcher eldrebølgen (+700 mill. i 2030)

Det ærlige regnestykket: Tjenestene er allerede kuttet til beinet — mer kutt der er risiko, ikke sparing. Det som gjenstår er gjennomføring (valg 1), struktur (valg 2) og inntekt (valg 3). Eldrebølgen krever 200–700 mill. mer per år allerede i 2030. «Vi tar det når det kommer» er ikke en plan — det er planen om å la neste kommunestyre ta den i panikk.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat (NDR)

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. Drammen i 2025: +3,6 % — sterkt, men kommunen forklarer det selv med engangseffekter. Anbefalt nivå er minst +1,75 %.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto. Drammen: 8,8 % av årsinntekten (2025) — men vedtatt plan tapper den mot ca. 2,9 % i 2029. Under ca. 4 % begynner det å bli alvor.

Netto lånegjeld / renteeksponering

Kommunens «boliglån» — i Drammen ca. en hel årsinntekt. «Renteeksponering» er den delen av lånet der renteøkninger slår rett inn: i Drammen 6,6 mrd., dvs. 66 mill. ekstra per år per prosentpoeng renten stiger.

Utbytte

Drammen eier andeler i kraftselskapene Å Energi og Vardar. De betaler «bonus» til kommunen hvert år — 362 mill. i 2024. Bra når strømprisen er høy, farlig å gjøre seg avhengig av.

KF (kommunalt foretak)

Egne «datterselskaper» kommunen eier, f.eks. Drammen Eiendom KF som eier skolene og sykehjemmene og leier dem tilbake til kommunen. Derfor må man se på «konserntall» (kommunen + foretakene) for å få hele bildet — det gjør denne analysen.

ROBEK

Statens liste over kommuner i økonomisk uføre. Kommer du dit, må Statsforvalteren godkjenne budsjett og lån. Drammen er ikke der — men skrev selv i sitt budsjett at planen kunne ende der.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge ut fra befolkningen sin. Det er dette som gjør at vi kan si at Drammen driver «663 mill. under forventet» i eldreomsorgen.

Forsvarlighetskravet

Loven krever at helse- og omsorgstjenester er «forsvarlige». Det er gulvet ingen kommune kan kutte seg under — og det er dét kommunens revisor advarte om i demensomsorgen.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige og reviderte fra SSB (publisert 15. juni 2026). Hovedkonklusjonene bygger på disse endelige 2025-tallene, med 2024 som sammenligning.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens «Grønt hefte», Drammens egne årsrapporter og budsjetter, kommune- revisjonens rapporter (bl.a. demensrevisjonen 2024), statlige tilsyn og offentlige innkjøpsregistre. Hver tallpåstand er sporbar til kilden, og analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitets- kontroll som lette etter feil. Fullstendig rapport med alle kilder: [rapport-drammen.pdf](#).

Folkeversjon, 15. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (endelige, reviderte tall). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke automatisk effektivitet — det kan også bety at tilbudet er blitt for knapt. Begge deler står i rapporten, med kildene synlige, slik at du kan gjøre deg opp din egen mening.